

איתמר אבן-זהר

וינלאנד הארץ הטובה*

הצלחתי להסתנן לתוך מסגרת שקוראים לה "חקר הספרות", אבל אינני מתכוון לדבר על חקר ספרות במובן המצומצם של המלה, והסיבה היא שזהו יום עיון לזכרו של יוסף האפרתי; וכאשר שאלו אותי המארגנים על מה אני יכול לדבר, נזכרתי באחד המסעות שלי עם יוסי, כשעמדנו על השפך של נהר לאורנטיוס הקדוש בקנדה ("סנט לורנס" באנגלית/"סן לוראן" בצרפתית) והשקפנו על התחלתו של הנהר הענק המגיע אל האוקיינוס האטלנטי, ואז אמרתי לו: "אתה יודע, בעצם אנחנו עומדים כאן לא רחוק ממקום מסוים, שבמסורת מסוימת נקרא 'וינלאנד הארץ הטובה'." כמוכן, הוא שאל אותי: "מה זו 'וינלאנד הארץ הטובה'?" תצטרכו, כמוכן, לחכות ולשמוע מה סיפרתי לו. והיתה לי מחשבה בכך שבחרתי לדבר על הנושא הזה: רציתי לומר לאלה שלא הכירו את יוסי, למשפחה של יוסי, ולאלה שכבר התחילו לשכוח את יוסי, שהוא לא התעניין רק בשירה, גם לא רק בשירה העברית, אפילו לא רק בספרות. הוא התעניין בהרבה דברים, אפילו התעניין – עד כמה שאני זוכר – בסיפור שסיפרתי לו. עכשיו אני רוצה לספר קצת ממנו גם לכם.

לפרק הראשון בסיפור הזה הייתי קורא: **עולם פתוח לעומת עולם סגור**. כולנו חיים במידה מרובה היום בעולם פתוח. זאת אומרת, יש לנו גישה למדף הספרים, לספריות, למיכשור חדש, לכלי התקשורת: אנחנו חיים בעולם של אינפורמאציה זורמת ופתוחה. אין לנו קושי לדעת איפה נמצאות יבשות, מה הם המסלולים, איך מגיעים ממקום למקום, ואנו מתחילים אפילו לשמוע על המסלולים של הקוסמוס. קשה לנו, אני חושב, לתאר לעצמו איך היה העולם במשך אלפי שנים, ואולי גם במאות השנים האחרונות, כשהוא לא היה עולם פתוח, וחלק מהדברים שהיום נגישים לנו באטלסים, בספרי לימוד ובמקומות אחרים, היו לאנשים של המאות שעברו ואפילו למשכילים שבהם בגדר סודות שחיו דומים במעמדם לסודות התעשייתיים של ימינו, וצריך היה "ריגול תעשייתי" כדי לגלות דברים שהיו ידועים לאחדים ולא היו ידועים לאחרים! כמו שהיום, כדי לפתח מכונות, מכשירים, מכונות ומטוסים צריך לשלוח מרגלים ולהשיג אינפורמאציה בדרכים לא דרכים. ואני לא אחזיר אתכם אל גילגמש, כי גם בו אני יכול להתחיל את

* הרצאה ביום העיון לזכר יוסף האפרתי, 1984. נרשמה מהקלטה.

הסיפור על העולמות הפתוחים והסגורים, אלא להרודוטוס. הרודוטוס, בקטע בלתי רגיל, מספר איך מביאים הערבים את הקינמון:

מניין הוא בא ואיזו ארץ מייצרת אותו אין הם יודעים. מה שהם אומרים הוא, שהמקלות היבשים שלמדנו מפי הצורים והציידונים לכנותם קינמון, מובאים בפי ציפורים גדולות אל קיניהן, העשויים מבוץ, על צוקי הרים שאיש אינו יכול להגיע אליהם, והשיטה שהערבים המציאו כדי להשיגם היא לבתר גוויות של פרים מתים, או של חמורים, או של בעלי חיים אחרים, לנתחים גדולים מאוד ולהשאירם על האדמה על יד קיני הציפורים. אז הם פורשים למקום מבטחים והציפורים יורדות ונושאות את נתחי הבשר אל קיניהן. אבל מכיוון שאין הקינים חזקים דיים לשאת את משקלם, הם מתמוטטים ונופלים על הקרקע. אז באים האנשים ואוספים את הקינמון, המשווק אחר כך לארצות אחרות. (הרודוטוס ג:111)

אנחנו יודעים שהערבים הביאו את הקינמון, וכן בשמים ותבלינים, מהמזרח הרחוק, כנראה מארץ המכונה היום מלאיה או מאלזיה בדרום מזרח אסיה. הם הפליגו אמנם בדרך רחוקה בים, אבל לא בסכנות יותר מדי גדולות; היו להם תחנות מסחר מוגנות בדרך. הם הרוויחו רווח יוצא מן הכלל. בכדי להסביר לכולם שהקינמון הזה, ושאר התבלינים, באים ממקורות בלתי רגילים ומסוכנים, הם המציאו סיפורים מפחידים כדי שאיש לא יוכל, ולא יעלה אפילו בדעתו שהוא יכול לנסוע לאותם המקומות שבהם גדל צמח מוזר כזה. ובאותו האופן אפשר לומר, שמי שהמציא את הסיפור המפורסם שבקו המשווה רותחים המים ואי אפשר לעבור את חקו הזה (אף על פי ששוב מאותם המקורות היווניים אנו יודעים שהצורים והציידונים כנראה כבר הגיעו לכף התקווה הטובה), רצה לומר למישהו: אל תעז לנסוע למקומות שבהם תיצלה חיים. אמנם אחד הספנים מגנואה, שרצה לשבור, הרבה מאות שנים אחר כך, את המונופולין של אנשי ונציה על מסחר התבלינים (ובעיקר על הפלפל: היו צריכים לקנות הרבה פלפל באירופה של ימי הביניים מפני שהבשר היה רקוב וצריך היה איך שהוא לחפות על הריקבון). ובכן, הוא באמת יצא מגנואה – ולא חזר...

עכשיו, רבותי, איננו מסוגלים להבין מדוע פקיד בכיר, או שר בכיר בממשלתו של המלך הפרסי במאה התשיעית, שנקרא בשם הצנוע "שר הדואר", אבל בפועל היה ראש המודיעין הסודי של הממלכה, כותב דו"ח ארוך למלך על המסלול המדויק של אותה חבורת סוחרים, אותה חברת מסחר מפורסמת של ימי הביניים, הסוחרים הרדאניים, שיוצאים מדרום צרפת, עוברים בצפון אפריקה, חותכים את ים סוף, את ארץ ישראל, את ארם נהריים ומשם לארץ הכוזרים ולסין. הדו"ח הזה הוא מהמאה התשיעית, וכתב אותו, כאמור השר, אבן ח'ורדאדה שמו. וכמובן, המלך הפרסי רצה לדעת בדיוק מה המסלול ואיזה סחורות מוליכים. מביאים סחורות של מותרות מן המזרח: מוכרים אותן באירופה

למלכים ולאצילים (ומי ממונה על קניית חפצי מותרות, למשל, במאה השביעית אצל מלך צרפת צ'ילפריק השני אם לא אדון יהודי אחד בשם פריסקוס, המסרב בכל תוקף, גם לאחר שהמלך משך בזקנו, להמיר את דתו לנצרות). מביאים אפוא את הסחורות היקרות ומרוויחים כסף רב; ורוצה אפוא המלך שבדרך לקחת כמה שיותר מכס. אגב, לפי דעת היסטוריונים היתה החברה הרדאנית חברה שנשלטה בידי יהודים והם באמת החזיקו מונופולין על דרך המסחר המצוינת הזאת. וחברה אחרת של סוחרים התקנאה בהם, טוען ההיסטוריון אמליאן פריצאק, והחליטה לפתח מסלול מתחרה – מסלול צפוני, שמרכז התפעול שלו היה העיר קיוב. אבל כל המסלולים האלה, רוצח אני להזכיר לכם, היו **סודיים**.

הבעיה של כל מי שרצה לקחת לעצמו נתח מהרווחים היתה: איך לגלות את המסלולים כדי לשבור את המונופולין של המתחרים. ובאמת, כאשר מרקו פולו במאה הארבע עשרה מגלה לאירופים את סין, הרי אינו מגלה שום דבר שלא היה ידוע קודם, אבל הוא שובר מסורת ארוכת שנים שבה ידע כזה היה חייב להישאר חשאי, שבה סוחר שידע מסלול לא יכול היה להרשות לעצמו לספר עליו למישהו. והנה בא אדם וכותב ספר ומגלה לכולם שממלכה מסוימת קיימת ומגיעים אליה בדרך ברורה וללא מסתורין.

אין פלא, שעל רקע זה של סודיות ותחרות, ומקומות-לא-מקומות מעבר להרי החושך, או בקו המשווה הרוחת, צומחת ספרות שלימה על עולמות פנטסטיים. וכמובן, קל לה לספרות כזאת לצמוח מפני שהחיים שאנשים חיים בהם לא כל כך נפלאים. ואז מה טוב שיש ארצות אחרות שיושבים בהן ואוכלים מבשר הלוויתן. גם בספרות היוונית, גם במסעות של סינדבאר המלח וגם במסעות של ברנדאן הקדוש (הבישוף האירי במאה השביעית) מפליגים בים, עולים על איזה אי שמם וגדול, מבעירים אש ואז האי מתהפך על צידו מפני שהוא מתגלח כלויתן. אבל בינתיים אוכלים ממנו...

רבתי, הסיפור הזה על ברנדאן הקדוש, שנקרא *De navigatio Sancti Brendani*, ושיש לנו ממנו לפחות כמאה ועשרים כתבי יד, מספר סיפור שלא יאומן על מסעו של ברנדאן אל איי המערב, אל האיים המאושרים, *insulae fortunae*. ברנדאן הקדוש גילה כך וכך איים וחי במקומות לא-יאומנו. והעובדה, שהסיפור הזה הועתק כל כך הרבה פעמים מראה עד כמה היה פופולארי, עד כמה הלהיב את הדמיון, ויש לו משמעות גם במסגרת דברי היום. לא במהרה יורד שמו של ברנדאן מעל במת ההיסטוריה: באחרונה עלה שוב לפני כעשר שנים כאשר אירי נלהב אחד, שלמד מהמסורת המפוארת שהתחיל בה תור היירדאל הנורבגי בספינתו "קון טיקי", בנה סירה קטנה כדוגמת זו המתוארת על ידי ברנדאן הקדוש והפליג מאירלנד עד איי בהאמה.

קפצנו אפוא מאבן ח'ורדאדבה במאה התשיעית אל ברנדאן הקדוש במאה השביעית, אל החיבור של ברנדאן הקדוש שידוע לנו מהמאות ה-11 וה-12 בנוסח המוכר לנו היום. וזו תקופה סוערת מאוד באירופה: הרבה עמים יוצאים למסע נדודים. אחדים נודדים ממש כצאת בני ישראל ממצרים, כמו יציאת "ארץ בין הנהרות", [/ Atelkuzu / Etelköz] של העם המדיארי, שעזב בשנת 865 את מולדתו השנייה בין הדון לדנייפר והיגר אל המקום שהוא יושב בו היום, ושם בנה לו ממלכה. (את פרטי הסיפור אנו יודעים מחיבורו של קיסר ביזנטיון, קונסטנטינוס "שנולד בארגמן" [porphyrogenetos]). יש גם עמים אחרים, ששמע האקסודוס שלהם היה הרבה פחות נעים, לפחות מההדים שהשאירו אחריהם, כגון העמים הנורדיים. הנורבגים והדנים, למשל, לא התנהגו כל כך יפה בצרפת: הם החזיקו את פאריס והסכימו להתפשר רק כאשר נתנו להם אדמה וכסף. נורדים אחרים כבשו את סיציליה ושלטו בה כמה מאות שנים, אחרים נסעו אל המזרח והקימו, לפי המסורת וגם לדעת רוב ההיסטוריונים, את ממלכת רוס הקדומה שבירתה קיוב, באותו חבל ארץ שנקרא בפיהם אחר כך "שבדיה הגדולה" (Svíþjóð hin mikla), או "ממלכת הערים" (Garðaríki). אחרים כבשו חלקים מאירלנד, סקוטלנד, אנגליה ועוד. אבל היתה גם קבוצה אחת שלא התנגשה עם כל העולם, לא שדדה מנזרים, לא שרפה כתבי יד, לא הרגה נזירות ולא עשתה כל מיני דברים נוראים אחרים שמיוחסים לאותם איומים שנקראו "ויקינגים", "נרנגים" או "וריאגים", אלא העדיפו לגלות ארץ, שאיש איננו יושב בה.

ובכן, בשנת 874 (או 875) שמע איש אחד, שיש ארץ כזאת בים, והיא ריקה. האיש הזה, אינגולף בן ארני, † לקח את ספינתו הקטנה והפליג לאותה ארץ, ולפי הסיפור זרק קרשים לים וכאשר הם נסחפו אל החוף הוא החליט שזה המקום שהכוחות העליונים קבעו שעליו להתנחל בו. וההיסטוריונים אומרים שזח היה בית מס' 18 ברחוב אייסטורסטרייטי (Austurstræti) ברייקיאויק. ובכן, אינגולף התיישב באותו מקום, ואחריו באו הרבה אנשים והתנחלו באיסלנד רחבת הידיים. ולמה הם עזבו את מולדתם ובאו אל האי הנידח? לפי הסיפור, הם ברחו מארצם מפני שלא היה להם רצון לשלם מס הכנסה למלך נורבגיה, האראלד יפה-השיער (Haraldr hárfagri), שהחליט להקים את ארץ נורבגיה השלימה ולהשתלט על כל אדמת נורבגיה. ואותם אדונים שנסעו כל חייהם בים וביבשה בלי דרכון, בלי ויזה, בלי רשות, שדדו פה וסחרו שם, ירדו לנובגורוד ולכירת כזריה איתיל, והגיעו לדאבלין, לפתע צריכים היו להתייצב בפני מלך שאומר "תן לי כך וכל אחוזים מההכנסה שלך; אסור לך לנסוע לחוץ לארץ בלי רשותי ומי שיעשה כך

יפסיד את נחלאותיו ואת רכושו". קמו אפוא אותם האדונים עתירי הרכוש, העמיסו על ספינותיהם את רכושם, נשים וילדים, עבדים ושאר עצמים, הגיעו לאיסלנד והתחילו להתנחל. צאצאיהם גם דאגו יום אחד להעלות על הכתב איפה התנחלו ובאיזו צורה, על יד איזה נהרות ובין איזה הרים, אחרי שהפכו לעם המלומד ביותר באירופה וחיברו "ספר התנחלות" מפורט ומדוקדק, *Landnámabók*.

והנה, אחד הגיבורים של "ספר ההתנחלות" הזה התחיל להסתכסך גם בארץ החדשה שהיה בה חופש, שלא שילמו בה מס הכנסה ומס רכוש, לא היה בה מלך, לא היה בה שלטון מרכזי והיו רק שופטים, שגם לא היה להם הכוח לאכוף גזרי דין על הנשפטים ובלית ברירה צריך היה במקרי חירום לשלוף חרב או גרון ולהכות בהם ימינה או שמאלה כדי שיעופו כמה ראשים, או לכרות רגליים תחת הברך, כפי שמעידים הסיפורים והשלדים היוצאים מן הכלל שנתגלו בחפירות. ובכן, איש זה, שהסתכסך סכסוך עמוק, שמע סיפור שבאיזה שהוא מקום במערב יש **עוד** ארץ אחת. והוא יצא למסע תלאות והצליח להתיישב באותה הארץ. שמו היה איריק האדום (*Eiríkr rauði*). לא כמו שכתוב בכמה ספרים פופולאריים, הוא לא היה בהכרח אדום שיער, גינג'י; הנורדים קראו "אדום" למי שהיה לו אומץ לב. איריק הזה היה אמיץ לב: והוא הגיע לגרונלאנד והתיישב בה. הוא ראה שם הרבה קרח אבל גם לא מעט אדמה, ואמר, לפי עדותו של ארי המלומד, ההיסטוריון הראשון של איסלנד: "אם אקרא לארץ הזאת בשם יפה, בודאי יבואו רבים להתנחל בה", והוא קרא לה "גרונלאנד" [*Grönland*], – "הארץ הירוקה". ובאמת באו לשם בעקבותיו משפחות והתיישבו בה. ואני רוצה לספר לכם, שאחרי מלחמת העולם השנייה חפרו ומצאו את ביתו של איריק בבראהטאליד (*Brattahlíð*) – שם מקום מושבו בדרום גרונלאנד. וכאשר ישבתי ברייקיאויק לפני שנתיים, חגגו אלף שנים לגילויה של גרונלאנד על ידי איריק האדום. באה נשיאת איסלנד, ויגדיס בת פינבוגי (*Vigdís Finnbogadóttir*), אולאף מלך הנורבגים וקארל גוסטאב מלך שבדיה. אבל המקורות ההיסטוריים שלנו, והספרות, מספרים לנו שהצורך לגלות ארצות והרצון למצוא עוד יבשות, והרצון להשתחרר לא דעכו עם הגילוי וההתיישבות בגרונלאנד.

יש הרבה סיפורים מאותם ימים מכל מיני מקורות על כך שיש **עוד** ארץ אחת ממערב לגרונלאנד, ויש בה דברים מופלאים. יש בה גפנים הצומחות מעצמן וחיטה שלא צריך לזרוע אותה. ארי המלומד בן תורגיל, שכתב את ספרו, "ספר האיסלנדים", ב-1120 בערך, הקדיש גם חצי שורה לאותה ארץ אגדית. אבל שבעים שנה לפניו, מקור בלתי תלוי, לא פנטסטי במיוחד, חסר כל זיקה לספרות וקצת יבש, כתב בלטינית ספר (לפי ההשערה, בין 1070 ל-1075) בשם "תולדות הכנסייה של המבורג". המחבר, אדם מברמן שמו, הקנון של בית-הספר של הקתדרלה של ברמן, בילה בחצרו של סוון

(Svend) בן אַסטריד מלך הדנים, והמלך סיפר לו שיש איים בים: איסלנד, גרונלאנד, איי פירוואה, ואחרים, וחוף מזה,

Praeterea unam adhuc insulam recitavit a multis in eo repertam oceano, quae dicitur Winland, eo quod ibi vites sponte nascantur, vinum optimum ferentes. Nam et fruges ibi non seminatas habundare, non fabulosa opinione, sed certa comperimus relatione Danorum.

(*Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum: Descriptio Insularum Aquilonis, Capitulum 38.*)[‡]

[וחוף מזה, הוא אמר לי, יש עוד אי אחד, שרבים גילו אותו באותו האוקיינוס, שקורין לו וינלאנד, וזאת מפני שיש שם גפנים הצומחות מעצמן ונותנות יין מצוין. יש שם גם דגן שאינו נזרע, בשפע. אין זה סיפור דמיוני, אלא סיפור אמיתי שמספרים הדנים.]

על וינלאנד יש בידינו גם כמה מסמכים מהותיקן (אמנם נפוליאון לקח את תעודות הותיקן, כשכבש את רומא, ורבות אבדו. בכל זאת שרדו תעודות המדברות על הבישופות של גרונלאנד בגארדאר ועל המסעות לוינלאנד). וכאשר האפיפיור חילק ב-1492 את העולם בין ספרד לפורטוגל, הוא כתב רק חודשים אחדים קודם לכן מכתב מלא כולו קינה על כך ש"אחינו הנוצרים בגרונלאנד אין להם ספרים והם הולכים ונכחדים ועם פראי מתנפל עליהם", אך על פי שהוא ידע שגרונלאנד, ואולי האיים שממערב ומדרום לה, שייכים לא לספרדים ולא לפורטוגזים, אלא לעם אחר. אבל בעיקר מספרים לנו על המסעות לאותה וינלאנד, הארץ הטובה, שצומחים בה הגפן והחיטה, הטקסטים האיסלנדיים עצמם. לפחות מדובר בשלושה חיבורים עיקריים: "הסאגה על איריק האדום", "הסאגה על בני גרונלאנד" ו"הסאגה על בני הפיורד של אייר".

אדם מברמן אומר, ש"רבים גילו את גרונלאנד", אבל הסאגות מייחסות את ההתיישבות בוינלאנד לבניו של איריק האדום. קודם כל לבנו הבכור, לייף, שכנראה בשנת 1000, או 1015, הפליג למה שכונה אחר־כך "המושבה המערבית", חצה את המפרץ, ירד, נתקל בארץ אחת, שקרא לה "הטלולאנד" (Helluland), ואמר: "היא לא ראויה, יש כאן רק קרחונים ואין מה לעשות בה"; ירד דרומה, גילה עוד ארץ אחת, שקרא לה "מארקלאנד" (Markland), לאמור: ארץ היערות (וכדאי להגיע לשם, כי בגרונלאנד

[‡] Trillmich, Werner, and Rudolf Buchner. 1961. *Quellen des 9. und 11. Jahrhunderts zur Geschichte der hamburgischen Kirche und des Reiches*. Berlin, Rütten & Loening, 488-491. [=Ausgewählte Quellen zur deutschen Geschichte des Mittelalters, Bd. XI]

אין עצים). ואחר כך ירד עוד יותר דרומה (מלומדים אינם מסכימים ביניהם עד לאן ירד), אבל הוא כנראה ירד לכל הפחות למקום הנקרא היום "ניו־פאונדלנד". מכל מיני סיבות, שאין כאן המקום להסביר אותן בפרוטרוט, הזוג אינגסטאד, חוקר־ארצות הרפתקן וארכיאולוגית, שארגנו משלחת חפירות למקום בצפון האי ניו־פאונדלנד בשם "לאנס או מדואוז" (L'Anse aux Meadows) בעקבות הצעות של חוקרים קודמים. הם מצאו, לאחר כמה עונות חפירה בין השנים 1961 ל-1968, חפצים אחדים ושרידי בתים נורדיים.

המסורות האיסלנדיות, למרות העובדה שהקשר עם גרונלאנד נותק במאה ה־15, לא נשכחו. הקרח שחסם את הדרך לגרונלאנד ב"תקופת הקרח הקטנה", וסיבות מסחריות ופוליטיות, גרמו להזנחתה של גרונלאנד. אנו יודעים, שהאוניה האחרונה הגיעה מגרונלאנד לנורבגיה בשנת 1410 (אם כי יש עדויות על המשך המסעות לגרונלאנד של סוחרים אנגלים). ובכל זאת, המסע של לייף בן איריק ושל אחיו (שאינני יכול לדבר עליהם היום כלל) אל וינלאנד ואל הסביבה לא היו מאורע חד-פעמי. ברשומות הקורות האיסלנדיות ("אנאלים") מדובר על מסעות לגרונלאנד ולוינלאנד כעל דברים של יום יום. אבל המעניין ביותר הוא, שהפורטוגזים, הצרפתים והאנגלים הכירו כנראה חלק מהמסורות האלה. ואולי גם קולומבוס. הוא עבד כקרטוגראף בליסבון כאשר הפורטוגזים הכינו משלחת, בשיתוף עם מלך דניה, לחפש את ארץ־הצפון. לפי מקורות שונים, הדבר היה ב־1472, אולי בהנהגתו של זואאו קורטה ריאל (João Corte Real), והם הפליגו במסלולים שרק הם הכירו אותם. כלומר, הם לא הפליגו מפורטוגל בקו ישר. גם ב־1480 וב־1481 אורגנו כנראה משלחות מבריסטול לחיפוש האי האגדי "ברזיל" בים הצפוני. אותו המידע היה כנראה גם לג'ובני קאבוטו, הידוע יותר בשמו האנגלי ג'ון קאבוט, שהגיע לאי ניו־פאונדלנד וגילה את קיומו של ברבים ב־1497 (השם ניתן לאי על ידי הנרי השביעי; אחרים קראו לו בשמות רבים ושונים, כגון: Terra nova, או Terra Corterealis, או "ארץ הבקלה").

קולומבוס, אף על פי שאולי ידע על "ארץ הצפון", הוא לא השתמש בה במסעו ההיסטורי, מפני שלא היה מעוניין להגיע לאיזו ארץ שיש בה "גפנים ודגן". דבר כזה מעניין חבורת איכרים שרוצה שלעדרים שלה יהיה מרעה, אבל הוא רצה להגיע לקאתאי (סין), ארץ העושר האגדי. הרי ידוע איזו שערורייה עשו לו בעלי המניות של מסעו כאשר חזר והביא כמה אינדיאנים עלובים וכמה דברים חסרי ערך, ועל כך שילם בשיבה בבית הסוהר (הם השקיעו באוניה הראשונה שלו משהו שהוא בערכים של ימינו מליוני דולרים). אבל בשביל בניו של איריק האדום ובשביל כל אותם האיסלנדים לא היתה כל משמעות לאוצרות התועפות של סין. מספיק היה להם להביא קורות, עורות ופרוות של

בעלי חיים, עצי אדר, ולהשתמש בהם או למכור אותם. קרוב בדרגה שלישית של איריק, קארלסאָפני, שהיה ממארגני המסע השלישי, והמוצלח ביותר, לוינלאנד, באמת לקח אתו בין השאר בסוף המסע מטען רציני של עצי-אדר ומכר אותו בברגן שבנורבגיה לסוחר שבא מארץ סכסוניה, התעשר וחזר לגור באיסלנד כבעל חווה עשיר לשארית ימיו.

אבל אסיים את סיפורי בכך, שאולי כל הסיפור הזה על גפנים ויין אינו אלא טעות, מפני שאולי לא היו שם לא גפנים ולא יין. אולי המלה vin צריכה להתפרש כ"אחו" ולא כ"יין" (היום מבחינים באיסלנדית בכתיב של המלים: vín פירושה "יין", ו-vin פירושה "אחו"), מה שהיה מתאים יותר לחלומם של מגדלי כבשים מאיסלנד ומגרונלאנד, אבל הפירוש "יין" כנראה הצית יותר את הדמיון. ב"סאגה על איריק האדום" עצמה, מובעים הפקפוקים בעניין זה בדמותו של צייד אחד בשם תורהאל, שגררו אותו בעל כורחו למסע, נמאס לו הדבר אחרי חודשיים והוא קם על רגליו, וכמו שמחייבת הקונוונציה הספרותית של הסאגות האיסלנדיות, אמר שיר שקוראים לו visa מלא מטאפורות המסתמכות על סיפורי האלים (kenningar), בתרגום גס:

הבטיחו לי המושכים
בחרב, אם אבוא,
את המשקה הטוב ביותר.
קללה על הארץ הזאת.
מוכרח עתה להרים דלי
אהוב האל חובש הקסדה,
אל המעיין כורע,
יין לא בא אל שפתי.

(“אהוב האל חובש הקסדה” – תורהאל עצמו.)

אקרא בפניכם את השורות האלה באיסלנדית מתוך “הסאגה על איריק האדום”, כי לא ייתכן שלא אשמיע גם אני כאן היום איזו שהיא שורה של שיר באוזניכם:

Hafa kváðu mig meiðar
málþings, er kom eg hingað,
mér samir láð fyr lýðum
lasta, drykk hinn basta.
Bílds hattar verðr byttu
beiði-Týr að reiða.

Heldr er svo að eg krýp að keldu,
komat vín á grön mína.

“– יין לא בא אל שפתי.”

כמו כל הציידים בתקופה ההיא הוא היה משורר גדול...